

plakátokat, térképeket, keskenyfilmeket, falitábla sorozatokat, orvosi és egyéb könyveket, folyóiratokat, valamint színes, Rákosi Mátást ábrázoló képeket, Szatlinról, Leninről és Gerő Ernőről készült fotókat.

1950. július 20-án indult az első, tizenöt fős orvos-egészségügyi csoport Észak-Koreába. Megérkezésükkor a Külügyminisztérium és az Egészségügyi Minisztérium egy-egy képviselője, valamint a követség tagjai fogadták őket.

A csoport a Phenjantól 25 km-re található Csumai falu kórházában kezdte meg gyógyító munkáját, rendkívül mostoha, háborús körülmények között. A kórház épületei kiürített iskolahelyiségek voltak, amelyeknek nem volt berendezése, a vizet 20 km távolságról, bivaly húzta szekerekkel szállították. A Rákosi Mátás Hadikórhába 1950. augusztus 10-én érkeztek az első sebesültek, majd ezután folyamatosan áramlott a háborúban megsérült katonai és polgári lakosság. A kórház átlagos sebesült létszáma 400 fő körül mozgott.

Egy amerikai támadás következtében 1950. augusztus 29-én bombatalálat érte a kórházat, amely teljesen megsemmisült. A magyarok közül senki nem sérült meg, de egy koreai orvos és három önkéntes ápolónő meghalt. Ezután a magyar orvosokat Jandokba helyezték át, ahol három épületben 1200 beteget tudtak elhelyezni. Az észak-koreai csapatok szóli partraszállása után a magyar csoport átvett egy 2500 férőhelyes kórházat, de az csak rövid ideig működött. Ez idő alatt a kórház statisztikai jelentése szerint 154 műtétet, 226 gipszelést, 4169 kötözést, 269 belgyógyászati vizsgálatot, 669 röntgenfelvételt, 217 laboratóriumi vizsgálatot végeztek. A hadikórházban készült több ezer röntgenfelvétel egy része, valamint a magyar és koreai nyelven írt műtéti naplók és esetleírások az Országos Levéltár Rákosi Mátás Hadikórház iratanyagában maradtak fenn.

A bombázások, a berepülések és a háború súlyosbodása miatt 1950. október 15-én a koreai Külügyminisztériumban elhatározták a külföldi (nagy)követségek és a kórházak evakuálását a fővárosból. A magyar kórházat először Mampoba, a fővárostól kb. 120 km-re északra, egy völgykatlanban fekvő kórhába helyezték át, ahol a külvilágtól teljesen elkzárva 1950. október 10-től október 21-ig tartózkodtak. Ezt követően - a fronthezét ideiglenes rosszabbodásával - a magyar orvoscsoport elhagyta Korea területét, és a Mandzsúria-koreai határ közelében fekvő kínai Cián (Zian) nevű városába költözött, ahol a bizonytalanság, a tételenség, a sorozatos átszervezések és költözések rossz hangulatot teremtettek a kórház dolgozói között. Innen az ugyancsak a kínai Mukdenbe mentek, ahol megfelelt kórházépületeket és berendezéseket bocsátottak rendelkezésükre. A visszavonulások alatt a kórház anyagát, felszerelését az amerikai repülőgépek ismét megsemmisítették, szinte minden odaveszett, így 1950 végén újabb, egy 400 ágyas kórház teljes felszerelését küldte ki a magyar állam Koreába. A háborús események, a sorozatos visszavonulások és kényszerű költözések ellenére a magyar orvosok szakmai munkájának magas színvonalát a koreaiak is elismerték, és a koreai kormány 1951. február 10-én kitüntetésekkel adott át az első magyar orvoscsoport tagjainak.

A második, tizenhat főből álló orvoscsoport 1951. február végén érkezett először a kínai Csang-Csungba, majd 1951 júniusában a kórház visszaköltözhetett koreai területre, ahol a kórházat két központi épületben helyezték el. A beteglétszám állandóan 1000 körül mozgott, ami a tél és a front változásaival hol nőtt, hol csökkent. A légi veszély és a beteglétszám állandó emelkedése miatt decentralizálták a kórházat. A sebesülteket egymástól távol elhelyezkedő falvakban, úgynevezett *csib*-ekben helyezték el, majd a betegeket a sebesülések típusa szerint csoportosították, pl. láb alsó végtag, láb felső végtag, kar, fej stb. A gyakori bombázások és géppuskázások következtében sok volt a polgári sérült, és ellátásuk érdekében a kórház civil betegeket is fogadott, hiszen csak itt voltak adottak a körülmények a komplikáltabb műtétek végzésére. A csoport a háborús körülmények ellenére a súlyosabb állapotban lévő betegek operáció utáni elhelyezésére úgynevezett „sokk-szobát” alakított ki, amellyel a betegek ételtáplálását növelték. Gondot fordítottak a higiénés körülmények javítására, a járványok megelőzésére, valamint komoly felvilágosító munkát végeztek a falusiak között.

A harmadik egészségügyi csoport megérkezése után (1952. január vége) a kórház területét egymás után háromszor is bombatámadás érte (1952. május 24., június 2. és június 6.). A hadikórház a bombázást szerencsésen átvészelte, de a kórhába került betegek között sokan szenvedtek napalmomba által okozott sérüléseben. Mintegy 83-an kerültek kórhába, közöttük rengeteg asszony és gyermek. A követi jelentések részletesen beszámoltak a háború okozta károkról, a nagymérvű pusztításról, ugyanakkor bizalmas jelentéseben részletesen esetenként azoknak az orvosoknak viselkedését, akik nem tudták titkolni a bombázások miatti féltelmeket.

A csoport szakmai munkájának legfontosabb feladata a kórház klinikai színvonalra emelése volt. Ennek érdekében jelentős kórházfejlesztést hajtottak végre: 1952 elején és nyarán 1000 ágyas kórházzá fejlesztették a Rákosi Mátás Hadikórházat. A gyógyító munka során új transzfúziós szobát, készlenléti műtöt szerettek fel, valamint új gyógykezelési eljárásokat vezettek be. Befezték és berendezték a sziklabarlangban épült műtöket, szűrővizsgálatnál vetették alá a kórház dolgozóit, tavaszi nagykaritást végeztek, amelynek keretében kitapétázták a falusi műtöket, kötözőket, részben a betegszobákat is.

A követi jelentések dokumentumai személetes képet adnak a hadikórház környékén tapasztalt különös jelenségekről, az éjszakai máglyatüzekről és a villanylámpával leadott fényjelzésekről, amelyek rendkívüli nyugtalanságot idéztek elő a kórház dolgozói körében, hiszen a háborús események közepette a kémek esetleges felbukkanásától is tartaniuk kellett.

A között levéltári források között szerepel az a titkos értesítés is, amelyben a Külügyminisztérium osztályvezetője tájékoztatást kér a koreai magyar követtől, hogy a Méray Tibor által Koreáról írt könyv idegen nyelvű kiadása milyen érdeklődést kelthet Koreában. Sokak számára talán ismert, hogy a koreai háború eseményeiről részletes és rendszeres haditudósításokat írt Méray Tibor, a *Szabad Nép* munkatársa, kulturális rovatvezetője, aki Koreában tett két utazása alkalmával - személyes élményeire és tapasztalataira támaszkodva - a szemtanú hitellelességével számolt be *Koreai jelentés* című könyvében a koreai háború 1951 augusztusától 1952 szeptemberéig terjedő időszakáról. Az 1953-ban megjelent könyv személetes leírást ad Koreáról, a koreai nép életéről, munkájáról, ugyanakkor rendkívül érdekes pillanatokot villant fel a háború embertelenségéről, a hadi helyzet alakulásáról, a fegyverszüneti tárgyalásokról, az amerikaiak által elküvetett bűnökről. Mivel a kötet propagandacélokat szolgált, a szerző gyakran egyoldalúan és elfogultan mutatja be az eseményeket, bár könyvében leszögezi: „Az volt a szándékom [...] , hogy lehetőleg csak olyasmiről írjak, aminek magam tanúja voltam, vagy amit szem- és fülünkkel mondtattak el nekem.”

A népi demokratikus országok közül Románia, Csehszlovákia, Lengyelország és Bulgária is működtek kórházat Koreában a háború idején, majd azt követően még néhány évig. A kórházak között rendszeres, baráti kapcsolat alakult ki, ami megnyilvánult abban is, hogy kölcsönösen meghívták és meglátogatták egymást, hiszen egy-egy kórházlátogatás a tapasztalatcsere szempontjából is rendkívül hasznos volt. A levéltári források egyértelműen bizonyítják, hogy a Koreában működő kórházak között megindult a rivalizálás, hiszen a látogatások során a magyarok keserűen állapították meg, hogy „kórházunk a mintakórház szerepét a közeljövőben nem fogja tudni betölteni a kórházi feltételek hiánya miatt, annak ellenére, hogy mi olyan műtéteket is végzünk, melyekre a többi kórház nem képes”. Nem hallgathatjuk el azt sem, ami az egyik román orvoscsoport tagjaival történt. Az 1952 márciusában Koreába érkezett román orvosok között többségében erdélyi magyarok voltak - ráadásul a csoport vezetője is magyar volt - ezért még a látszatát is el akarták kerülni annak, hogy a magyarokhoz közelebb állnak, így még a találkozástól is tartózkodtak. Ugyanakkor felröppent a hír, hogy két magyar orvoscsoport működik Koreában, ami természetesen felbolygolta a kedélyeket a román „elvtársak” körében.

A forrásanyagból kitűnik, hogy a kórházban nagy jelentőséget tulajdonítottak a szakmai továbbképzésnek. A csoport tagjai rendszeres oktatásokat tartottak a felcsereknek, a nővéreknek és az orvostanhallgatóknak, és mindezek mellett jutott idejük a tudományos munkára is, hiszen több alkalommal orvosi konferencián vettek részt, ahol előadásokat tartottak a tábori sebészet legújabb eredményeiről, az új műtéti eljárásokról.

Az Egészségügyi Minisztérium iratanyagában örözött dokumentumok tanúsítják, hogy - a kor szellemének megfelelően - a beteglétlítés és a kórházkultúra emelése érdekében munkaversenyeket hirdettek. A kisebbebb időszakokban - egyben az összetartság enyhítésére is - igyekeztek megfelelő kulturális programokat biztosítani, pl. filmvetítéseket, táncsteket, színházi előadások látogatása a phenjani Moramongp Színházban.

A háború utolsó időszakában még nem lehetett tudni, hogy a hadi cselekmények mikor érnek véget, ezért a koreai főparancsnokság utasítására a magyar kórház egy 500 ágyas mobil kórházat állított fel, amelynek felszerelését a magyar kormány bocsátotta a koreaiak rendelkezésére. A fegyverszünet megkötéséig kb. 23 millió forintot, vagyis nyolc millió rubelt fordított a magyar állam a hadikórház fenntartására.

A negyedik, immár 23 fős egészségügyi csoport (1952. szeptember 26.-1953. június) megérkezése után hamarosan - 1952. október 31-én - több hullámban bombatámadás érte a kórház területét. A bombázások következtében tizenhatan meghaltak, 37-en megsesültek. Óriási volt a háborús kár. A bombázások után újabb átszervezésekre volt szükség, ennek keretében tovább decentralizálták a kórházat. (1953 februárjában a koreai kormány döntése értelmében a népi demokratikus országok hadi- és tábori kórházait decentralizálták.) A magyar kórházat a legnagyobb titoktartás mellett ekkori helyétől kb. 180 km-re észak-keletre, Közép-Koreába, Szongnimba telepítették.

Az áttelepítésrel a Rákosi Mátás Hadikórház munkájának egy fontos szakasza lezárult, és elkezdődött a kórház új alapjainak megteremtése, hiszen az ötödik, egyben utolsó háborús egészségügyi csoportnak az 1953-ban megkötött fegyverszünet után már a békés gyógyító munka feltételeit kellett kialakítania. Némi gondot jelentett, hogy az ötödik csoport tagjai az új feladatok ellátására - a csoport szakmai összetétele miatt - már nem voltak teljes mértékben alkalmasak, hiszen korábban főleg sebészekre, most pedig belgyógyászokra, tudógyógyászokra, szülészekre, gyermekgyógyászokra stb. volt elsősorban szükség. A későbbi orvoscsoportok összetétele már ennek megfelelő volt.

A hatodik, a hetedik és a nyolcadik orvoscsoport polgári kórházban végezte feladatát. A hatodik csoport 1954 márciusában Hirschler Imre, a Kútvívőly úti Állami Kórház szülész-nőgyógyász főorvosának vezetésével érkezett Koreába. Később a csoport létszáma kiegészült a V/1b és V/1c csoporttal. A csoport először néhány hónapig Szongnim gyárváros kórházában dolgozott, majd 1954 májusában a kórház áttelepült Szorivonba, és ettől kezdve - a koreaiak kérésére - párhuzamosan mindkét helyen dolgoztak. A dokumentumok beszámolnak arról, hogy Nam Ir külügyminiszter Kim Ir Szen pártvezető nevében kérte a magyarokat, hogy a kórházat az újjáépítés időszakában is működtesék, és legyenek a koreai orvosok segítségére.

A hetedik csoport 1955. január 3-ától tevékenykedett Szorivonban. Megkezdték a kórház céljára kiszemelt romos épület helyreállítását. A központi épület földszintjén rendelők, az emeleten pedig 70-80 ágyas kórtermet alakítottak ki. Az osztályokon rendes ágyakat, éjjeliszekrényeket helyeztek el, és betegeket betegruhákkal látták el, hiszen korábban saját ruháikban feküdtek a kórtermekben. A fejlesztések ellenére a kórházban jellemző volt a zsúfoltság, nem volt alkalmas a napi 700-1000 beteg fogadására. Nem volt lehetőség a fertőtlenítésre, hiányosak és primitívek voltak a WC és fürdőszoba viszonyok. Ennek ellenére a fokozatos fejlődés lehetővé tette a magas színvonalú és a betegek érdekeit szolgáló orvosi ellátást.

1908 Az Osztrák–Magyar Monarchia kormánya bejelentti Bosznia-Hercegovina annexióját (bekebelezését). Tovább… / ezen-a-napon-tortent-1908-10-06

1934 Elindul útjára az első hazai építésű Duna-tengerjáró hajó, a „Budapest”. Tovább… / ezen-a-napon-tortent-1934-10-06

1944 Budapesten kommunista vezetőség partizánok (a Marót-csoport) felrobbantják Gómbös Gyula korábbi magyar miniszterelnök szobrát (az Erzsébet… Tovább… / ezen-a-napon-tortent-1944-10-06

1956 Ünnepelesen újratemetik az 1949-ben kivégzett, 1955-ben rehabilitált Rajk Lászlót és mártír társait. Tovább… / ezen-a-napon-tortent-1956-10-06

1956 A kivégzett Rajk László, Pálffy György, Szőnyi Tibor és Szalai András október 6-án tartott temetése, ami egy nagyszabású tüntetés jellegét… Tovább… / ezen-a-napon-tortent-1956-10-06-0

Magunkról

A Magyar Országos Levéltár 2001-ben alapította – a levéltáros szakmában annak idején teljesen újszerű kezdeményezésésként – a 20. század történelmével foglalkozó elektronikus forrásközlő folyóiratát, az ArchívNetet. Az évente hat alkalommal megjelenő lap egyre növekvő olvasólétszámmal rendelkezik, és nemcsak a szakemberek, hanem a történelem iránt érdeklődők széles táborának tudásvágyát is igyekszik kielégíteni.

Az ArchívNet 2016-ban tartalmitlag és formailag is megújult. A politika-, diplomácia-, művelődés- és hadtörténet mellett az eddigieknél is erőteljesebben vannak jelen a gazdaság- és társadalomtörténeti témák, nagyobb hangsúlyt kapnak a napjainkban egyre népszerűbbé váló személyes dokumentumok (naplók, memoárok, levelezések). Tematikus számok jelennek meg, az új felület pedig korszerűbb, átláthatóbb, rendezettebb a korábbiánál.

Akárcsak az elmúlt két évtizedben, az ArchívNet a jövőben is publikálási lehetőséget kíván nyújtani az 1867 utáni korszakkal foglalkozó magyar és külföldi levéltárosok, történészek, pedagógusok, diákok, doktoranduszok számára. Írásaikat a szerkesztőség címére várjuk!

A Szerkesztőség

Szerzőink figyelmébe ajánljuk [jelzetelési \(https://mnl.gov.hu/hogyan_hivatkozzunk/\)](https://mnl.gov.hu/hogyan_hivatkozzunk/) és [hivatkozási \(https://mnl.gov.hu/utmutato_kiadvanok_keszit_esehez/\)](https://mnl.gov.hu/utmutato_kiadvanok_keszit_esehez/) útmutatókat, amely megegyezik a Levéltári Közleményekével.

Beköszöntő

Tisztelt Olvasók!

Az ArchívNet új számmal jelenik meg a szeptember beköszöntével. Ezúttal leginkább a hétköznapi küzdelmek világába kalauzolják el az olvasót a megjelent forráismertetések. Egen szó akár a saját megélhetésükön javítani kívánó fumei tisztviselőkről, egy államfordulatot éppen átélő kárpátaljai lakosokról, vagy éppen az államhatalom restriktív intézkedései ellenére is működő római katolikus egyházzról és annak tagjairól. S arra nézve is láthatunk egy esetet, hogy a létköznapok újságolvasóinak és maguknak az újságíróknak köszönhetően hogyan válhatott valaki „sikertelen bűnözővé” száz évet elzélő.

Ordsai Ágnes (levéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára) az Osztrák-Magyar Monarchia fumei tisztviselőinek és alkalmazottainak meglehetősen komplex világot mutatja be. Forráismertetésében nagyrészt a mai Rijekában örözött iratokra támaszkodva tárja az olvasók elé, hogy az említett állami tisztviselők és alkalmazottak milyen módon kívánták orvosolni - többek között kérények megfogalmazásával – egzisztenciális nehézségeiket.

A dualizmus bő ötven événél sokkal rövidebb időszak, mindössze hét hónap változásainak eredményét ismerteti írásában Kotsztyó Gyula (levéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára, történész, kutató, Erőszakkutató Intézet). Publikációjában két, 1939 októberében papírra vetett hangulatjelentést mutat be, amelyek az 1939 márciusának közepén ísmét magyar uralom alá került Kárpátalja gazdasági, szociális és politikai viszonyairól, illetve a helyben tapasztalt helyzet változásáról adnak számót.

Németh László Imre (nyugalmozott lelkesz, pápai prelátus) friss forráismertetésében a Zágón József és Kada Lajos közötti levelezésből mutat be újabb részleteket. Ezúttal Zágón Lajosnak a magyarországi katolikus egyház 1961-1971 közötti helyzetéről szerzett információit adta közre. A korabeli budapesti vezetés folytatta az 1940-es évek végén megkezdett egyházellenes politikáját, azonban tárgyalt tíz év mégsem tekinthető monoton időszaknak a magyarországi katolikus egyház

A csoport tagjai a közvetlen kórházi, rendelőintézeti munka mellett oktató, továbbképző, tudományos, szervező, patronáló és egészségügyi felvilágosító munkát is végeztek. A továbbképzés rendkívül vonzóan indult, amely elsősorban a kórházban belül valósult meg, majd később más intézmények patronálása került előtérbe.

A kórház 1955-ben a területéhez tartozó 630 000 fős Észak-Fanghe tartomány minden irányú egészségügyi ellátásának a központjává vált, amelyhez járóbeteg-rendelő is tartozott. A tartományban kb. 60 orvos volt, vagyis 10 000 emberre jutott egy orvos. Összehasonlításként érdemes megemlíteni, hogy Magyarországon 1955-ben kb. 12 000 orvos praktizált, és 900 emberre jutott egy orvos.

A 300 ágyas szorivoni kórház teljes felszerelését, annak folyamatos pótlását, gyógyszerellátását, a magyar egészségügyi csoport személyi szükségleteit a magyar Egészségügyi Minisztérium az éves költségvetésből biztosította.

1955. augusztus 11-jén Koreába érkezett a VII/b csoport is, majd a kórház életében fontos szerepet játszott Plojhárs cseh egészségügyi miniszter látogatása, aki koreai körútja során a magyar kórházat is meglátogatta, és megelégedését fejezte ki a látottak alapján. E látogatás után a magyar orvosok egyre többször hangzottak, hogy egy magyar orvos delegációnak is Koreába kellene látogatnia. Erre 1956-ban került sor.

A nyolcadik, egyben utolsó orvoscsoport 1957. februártól már csökkentett létszámmal és középkadérek nélkül dolgozott. Legfontosabb feladatuk a tanácsadás volt.

Az 1953-ban megkötött fegyverszüneti egyezmény megváltoztatta a kórház dolgozóinak helyzetét is. Kezdetben a háborús

nehézségek, a nagy távolság az otthontól, a nyelvi problémák, az idegen környezet és idegen emberek, az egymásrautaltság, a közös sors vállalása valóban összetartotta a csoport tagjait. Az 1954-ben keletkezett nagykövetségi jelentések azonban már ideges hangulatról, türelmetlenségről számoltak be a bizonytalan csoportváltások, a gyógyszerek és felszerelések késedelmes megérkezése miatt, ugyanakkor a dolgozók is érzékenyebben reagáltak a kórházban tapasztalt legkülönbözőbb eseményekre.

1954-ben megalakult a kórház pártszervezete, amely 1957-ig, a kórház átadásáig működött. A párttitkár a tagyűlésekről rendszeres, a kórház tevékenységére és a párttagság egészére kiterjedő jelentéseket készített a Külügyminisztérium és a párt számára. Rendkívül tanulságos áttekinteni ezen időszak történéseit, hiszen a levéltári források különösen gazdagon illusztrálják a gondokat és problémákat, a dolgozók között uralkodó rossz hangulatot, amelyek egy összefűrt kis közösségen belül megjelenhettek. A tagyűlésekről készített jegyzőkönyvek fontos adatokat szolgáltatnak ehhez, mivel segítségükkel feltárhatók azok a magánéleti, érzelmi és a kollektíván belüli konfliktusok, amelyek jellemezték az egyes orvoscsoportok munkáját.

A kórház magyar igazgatója rendkívül fontosnak tartotta a kiküldött dolgozók összetartását, szervezeti és erkölcsi egységét, a jó hangulat és otthonosság megteremtését. Az erőfeszítések ellenére ezek legtöbbször nem valósultak meg, hiszen számos jelentés beszámolt egy magyar „asztaltársaság” létrejöttéről. Előfordult, hogy valaki visszaélt a kollektíva bizalmával, volt, aki a követségen igyekezett jobb színben feltüntetni magát mások rovására. Egyes dolgozók állítólagos bekapcsoltsága, provokatív magatartása felbátorította azokat, akik kikkel alkotva az igazgató és a gazdasági vezetés lejárására törekedtek. Ma már nehéz rekonstruálni, hogy ezekben a vitákban kinek volt igaz, de egy két ilyen dokumentum közlésével érzékeltethetjük az akkori viszonyokat egy viszonylag zárt közösség életében.

A Koreába kiküldött feleségekkel kapcsolatban is nagy vihar kerekedett. A feleségek először a hatodik orvoscsoporttal utazhattak. Sokan nem értették egyet a feleségek kiküldésével, mivel megjelenésük újabb problémákat okozott a kórház mindennapi életében. Az állandó feltélenységi jelenetek, botrányok következtében megindult pletyka és sugdolás elterelte a figyelmet a szakmai munkáról. Előfordult, hogy a magyarok egymás között - de a koreaiakkal is - szerelmi bonyodalmakba keveredtek, és amikor ez kiderült, javasolták visszahívásukat. Visszatetszést okozott a koreaiak szemében, amikor néhány alkalommal a hölgyek is becsiptek.

Titakoztak a feleségek jelenléte ellen amiatt is, hogy többségük nem volt szakmabeli, ezért munkájuk szükségtelen volt a kórház számára. Végül a kórház pártszervezete és a koreai nagykövetség is kérte az Egészségügyi Minisztériumot, hogy a következő egészségügyi csoportokkal a feleségeket egyáltalán ne küldjék ki. Az ügyet az Egészségügyi Minisztérium döntése zárta le, mely szerint házastársakat nem küld többé Koreába.

Problémák jelentkeztek az öltözködés terén is. A jelentések olyan esetekről is beszámoltak, amelyek szerint voltak olyanok, akiknek magatartása, öltözéke ellentétben állt a küldetés elvégzésével. „Nem hiszem, hogy a csónadrágos emberek hivatottak elsősorban népüket képviselni. Ha kiküldik őket a felszerelésre fordított komoly összegekből, legalább azt ne engedjék meg, hogy jampiruhát vegyenek maguknak.”

A nagykövetségi jelentések nem titkolták, hogy egyes kórházi dolgozók véleménye szerint a problémákat mesterségesen élezték ki.

Rendkívül felborzolta a kedélyeket, amikor egy magyar orvos beleszeretett az egyik koreai tolmácsnőbe. Amikor az ügy kipattant, a hölgy már öthónapos terhes volt, az orvost soron kívül hazaküldték, a tolmácsnőt pedig elbocsátották az állásából. Az ügy pikantériája, hogy a koreai menyasszony hajadonságát kellett bizonyítani a koreai szervekkel, mivel korábban véglegénye (férje?) volt. Az ügyet elfekették, döntés nem született az ügyben, bár a magyar orvos elvált feleségétől. Végül az orvos kérte - mivel koreai menyasszonya nem jöhetett Magyarországra -, hogy tegyék számára lehetővé saját költségen a kiutazást. A forrásanyag alapján megállapíthatjuk, hogy nem ez volt az egyedüli ilyen jellegű ügy a Rákosi Mátyás Kórház történetében, hiszen hasonló esetek korábban is előfordultak.

A közölt dokumentumokból egyértelműen kitűnik, hogy már 1952-ben - több alkalommal - súlyos hibákat, visszaéléseket tapasztaltak a segítségállományok körül. Hiányoztak pl. a ládajegyzékben feltüntetett áruk vagy az élelmiszerzállományok küldései nem a kellő gondossággal jártak el. Egy 1954-es párttitkári beszámoló jelentés szerint a kórházi javak nem voltak biztonságban, hiszen egyre többször fordultak elő lopások, különböző kártevések, amelyek a magyar kórház anyagi javait veszélyeztették. Előfordult, hogy egy Koreából hazatérő magyar egészségügyi dolgozó csomagjában a hazai vámvizsgálaton a koreai kórház pecsétjével ellátott textilát találtak. Az anyagi javak biztonságos megőrzése érdekében a kórház dolgozói őrszolgálat felállítását határozták el, amelyet túlórában láttak el.

A jelentésekből megállapítható, hogy a koreai és a magyar dolgozók közötti kapcsolatot a legtöbb esetben nem zavarták meg a legsúlyosabb magánéleti konfliktusok sem. Ennek bizonyítéka, hogy szoros baráti szálak szövődtek a koreaiak és a magyarok között, bár előfordult, hogy a követségnek több alkalommal fel kellett hívnia a kórház dolgozóinak a figyelmét arra, hogy nagyobb türelemmel és megértéssel bánjanak a koreaiakkal. Fontosnak tartották, hogy előbb megismerjék a másik beállítottságát, munkabírását, szociális helyzetét, mentalitását. Erre azért volt szükség, mert a koreaiak szokásait, életfelfogását - amely nagymértékben különbözött a magyarokétól - nem lehetett a magyarok „szájízének” megfelelően máról holnapra átfórnálni. Sokan egyetértettek abban, hogy a magyar szokásoknak megfelelő - jóval intenzívebb - munkát nem lehet adminisztratív eszközökkel kikényszeríteni.

A kórház állandó és szoros kapcsolatot tartott a koreai magyar követséggel, amely hivatalos és egyéb ügyekben segítséget nyújtott, ellenőrizte a politikai munkát, információkkal látta el az orvosokat, kezelte a hazai távirati- és levél-összekötést, ugyanakkor rendszeresen beszámolt a minisztériumnak a kórházban tapasztalt személyi, szervezési, vezetési és politikai munkáról. A koreai magyar követ talán egyik legfontosabb feladata volt a kórházról készült összegző jelentések írása, a hibák és hiányosságok feltárása és állásfoglalások készítése a kórházzal kapcsolatos kérdésekben.

A követi beszámolókból és jelentésekből nyomon követhető a követség és egyes egészségügyi csoportok között megromlott a kapcsolat, amely egyrészt abból adódott, hogy anyagilagára utaló jeleket fedeztek fel a csoport egyes tagjainál, másrészt a követség élesen bírálta a kórházban tapasztalt hibákat. A Külügyminisztérium, hogy enyhítse a feszültséget, a nagykövet feladatává tette „a jó és elvtársias viszony kialakítását a nagykövetség és a kórház között”.

A Rákosi Mátyás Kórházra vonatkozó források között fellelhetők azok a dokumentumok is, amelyek az 1956. október 23-i események koreai megítélésével kapcsolatosak. Az október 23-i forradalom híre Koreába is eljutott. Az első hírek - amelyek a forradalom kitöréséről érkeztek - nem kis meglepetést okoztak a Koreában dolgozó orvos-egészségügyi csoport körében. A forradalom eseményeiről az orvosok elsősorban a követségi tájékoztatókból és az otthonról érkezett távirati híradásokból értesültek. Práth Károly Magyarország 1956. június 8-án kinevezett koreai nagykövete részletesen beszámolt a Rákosi Mátyás Kórházban tapasztalt ideges és nyugtalan hangulatról, a bizonytalanságról és a kollektív feszültségről. Néhány orvos Korea elhagyására és a disszidálásra gondolt, sőt volt, aki ezt meg is próbálta. A Magyar Külügyminisztérium, az Egészségügyi Minisztérium és a koreai Magyar Nagykövetség levéltázaibaiból egyértelműen kirajzolódik a két állam Rákosi Mátyás Kórházzal kapcsolatos diplomáciai lépései, és gyakran az azt befolyásoló tényezők is.

Amint a dokumentumokból kitűnik a kórház fenntartását és üzemeltetését a magyar kormány 1956-ig tervezte. A lengyel kórház - amely lényegesen később kezdte meg működését - 1955 végén befejezte tevékenységét, átadta a kórházat a koreai szerveknek, és csak egy 3-4 tagú tanácsadó csoportot hagytak hátra. Mint az egyik forrás írja, ezt a módszert „mi is bátran követhetnénk, természetesen akkor, ha erre a koreai szervek megfelelően előkészítjük és a kórház is elkészül az átadásra”.

1956. október elején a magyar Egészségügyi Minisztérium küldöttei látogatást tettek a koreai magyar kórházban, és tárgyalásokat folytattak a koreai Egészségügyi Minisztérium képviselőivel a további magyar egészségügyi támogatásról. A tárgyalások során - a koreai egészségügyi vezetők kívánóságát is figyelembe véve - az Egészségügyi Minisztérium alternatív javaslatot készített a kórház működésére és az átadásra vonatkozóan. A döntéshez külön minisztériumi határozatra nem volt szükség. A javaslat elfogadása után megkezdődtek a tárgyalások a koreai kormánnyal, amelynek eredményeként 1957. június 20-án Phenjanban aláírták a kórház átadásáról szóló jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyv aláírásával a magyar orvos-egészségügyi csoport hét éves koreai tevékenysége befejeződött. Ezt követően magyar orvosok, egészségügyi dolgozók már csak csökkentett létszámmal és tanácsadóként tevékenykedtek Koreában.

A háború alatt felállított kórházak közül a koreai magyar kórház jelenleg is működik, és Szorivonban, a kórház kertjében felállított márvány emlékoszlop hirdeti, hogy 1950 júliusától 1957 júniusáig magyar egészségügyi csoport dolgozott Koreában. Az emlékoszlop a koreaiak szerint „a magyar és a koreai nép örök barátságának a szimbóluma”.

A bemutatott dokumentumokat a Magyar Országos Levéltár Egészségügyi Minisztérium, Külügyminisztérium és az MDK Zöppöti vezető szerveinek levéltári iratanyagából válogattam. A forrásanyag válogatásánál az időrendi és tematikus elvet követtem. A közölt források felvillantják a Rákosi Mátyás Hadikórház, később polgári kórház sorsát a megérkezés pillanatától a koreai szerveknek történő átadásig. A források, ha áttekintésen is, de bepillantást engednek

szempontjából, mivel a Vatikán és a Magyar Népköztársaság 1964-ben megállapodást kötött egymással, valamint lezajlott a II. Vatikáni Zsinat magyar püspökök részvételével.

Halász János (levéltári referens, Kulturális és Innovációs Minisztérium) forrásismertetésének második részében a már megismert „Kloroformos Bandi” ékszerablási ügyének magyarországi tárgyalása kerül a reflektorfénybe, valamint az ügy éppen a „kloroformos” jelző miként bélyegzte meg Faragó Andrást, és hogy ebben mekkora szerepe volt a korabeli sajtófogysztásnak.

Ide! negyedik számban publikáló szerzőinknek köszönjük a kéziratokat. Továbbra is él ugyanakkor felhívásunk korábbi és leendő szerzőink felé: az ArchívNet szerkesztősége várja a 20. századi forrásokat ismertető írásokat gazdaság-, intézmény-, hely-, politika- és társadalomtörténeti témákban.

Budapest, 2023. szeptember 13.

Miklós Dániel
főszerkesztő

az 1950-es évek magyar valóságába, mindenekelőtt pedig - a magyar-koreai kapcsolatok keretében - az 1950-1957 között Koreában működő kórház életébe. Reményeim szerint a közölt dokumentumok - a történeti vonatkozások mellett - hozzájárulhatnak a korszakkal kapcsolatos ismeretek gyarapításához, elmélyítéséhez és teljesebbé tételéhez. Meg kívánom azonban jegyezni, hogy a dokumentumok bemutatása a teljesség igénye nélkül készült. A források közlésénél több esetben nem a teljes dokumentumot, hanem csak részleteket közöltem. A forrásokban a nevek és helynevek átírásánál eltérések lehetnek. Az iratok lelőhelyét a pontos jelzet feltüntetésével, a dokumentumok után közlöm.

Kulcsszavak

[Korea](#) ([/cimkek/korea](#)) [Magyar Nők Demokratikus Szövetsége](#) ([/cimkek/magyar-nok-demokratikus-szovetsége](#)) [Egészségügyi Minisztérium](#) ([/cimkek/egeszseguvi-miniszterium](#)) [kórház](#) ([/cimkek/korhaz](#)) [Rákosi Mátyas](#) ([/cimkek/rakosi-matyas](#)) [külgyminisztérium](#) ([/cimkek/kulugyminiszterium](#)) [Szabad Nép](#) ([/cimkek/szabad-nep](#)) [orvoscsoport](#) ([/cimkek/orvoscsoport](#))